

Г. Г. Кружилокандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теоретичних основ фізичного та адаптивного виховання
Класичного приватного університету

ПРОБЛЕМА СПОРТИВНИХ СПОРУД ПІСЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ОЛІМПІЙСЬКИХ ІГОР

Сучасний олімпійський спорт, підтримуючи і просуваючи ідеали олімпізму, сформульовані П'єром де Кубертеном, прагне зберегти свої ритуали, символи і матеріальні цінності. Найголовнішою ланкою, без якої Олімпійські ігри не можуть відбутися, безумовно, є олімпійські спорудження. Сучасний олімпійський спорт потребує високотехнологічних споруд та обладнання, яке дуже дорого коштує. Країни, в містах яких проводяться Олімпійські ігри, прагнуть, по-перше, покращити інфраструктуру міста – столиці Олімпійських ігор, а по-друге, знайти найсучасніший варіант архітектури споруджень та задіяти найінноваційніші технології в організації проведення ігор. Це робиться для того, щоб підвищити рівень змагань, рівень їх відвідуваності та інтересу глядачів.

Бувають різні форми рішень при використанні олімпійських споруджень після проведення Олімпійських ігор: використання спортивних об'єктів за їхнім прямим призначенням – проведення великих міжнародних змагань та тренувань спортсменів; переорієнтування спортивного стадіону для заходів культурного дозвілля, торгівлі, виставок та масового спорту; повне демонтування або часткове переобладнання спортивної споруди. Побудова великої кількості спортивних об'єктів для якісного проведення Олімпійських ігор потребує великих витрат. Це дає змогу розвиватися фізичній культурі і спорту в країні, залучати туристів, підвищувати привабливість цього регіону та, як наслідок, розвиток території. Для цього варто забезпечити відвідуваність спортивних об'єктів у післяігровий період. Проблема вирішується шляхом будівництва збірно-розбірних споруд. Крім економічних аспектів, варто зазначити, що олімпійські будівлі є об'єктами культурної спадщини відповідних міст.

Однак організаційні комітети Олімпійських ігор не у всіх країнах, де проводилися ігри, змогли продумати та зберегти дорогоцінний наслідок Олімпійських ігор, їхню матеріальну спадщину після проведення ігор.

Ключові слова: спортивні споруди, Олімпійські ігри, спадщина, післяігровий період.

Постановка проблеми. Засновник і організатор олімпізму П'єр де Кубертен зіграв видатну роль у втіленні своїх задумів про відродження давньогрецьких Олімпійських змагань. У своїй теоретично-практичній діяльності він зробив найвидатніший внесок в Олімпійську хартію – принцип децентралізації проведення ігор: Олімпійські ігри мають бути міжнародними та пересувними. Різні міста світу конкурують між собою за проведення наступних Олімпійських ігор. Безумовно, це є престижним як для міста, так і для країни, в якій будуть проходити чергові ігри. Однак це також і дуже дорого. Адже потрібні колосальні кошти для того, щоб втілити в реальність задуми провідних архітекторів та побудувати олімпійські спортивні споруди.

Сучасний олімпійський спорт потребує високотехнологічних споруджень та обладнання. Країни, в містах яких проводяться Олімпійські ігри, прагнуть покращити інфраструктуру міста – столиці Олімпійських ігор, а також знайти найсучасніший варіант архітектури споруд та задіяти найінноваційніші технології в організації проведення ігор. Це робиться для того, щоб підвищити рівень змагань, рівень їх відвідуваності та інтересу глядачів.

Організатори Олімпійських ігор прекрасно розуміють, що ігри є не тільки найпопулярнішими й величними міжнародними змаганнями, а й важливим культурним явищем, яке залучить та приверне увагу всієї світової спільноти. Тому олімпійські спорудження мають не тільки відповідати високим вимогам проведення змагань, а й демонструвати досягнення країни-організатора в галузі архітектури, науки й техніки [1, с. 327; 2, с. 200].

Однак організаційні комітети Олімпійських ігор не у всіх країнах, де проводилися ігри, змогли продумати та зберегти дорогоцінний наслідок Олімпійських ігор, їх матеріальну спадщину після проведення змагань. Це одна з наболілих проблем олімпійського спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання спортивних споруджень на Олімпійських іграх порушували фахівці різних галузей. Так, Р.М. Нуреев та Є.В. Маркін розглянули це питання з позиції економіки на прикладі сочинських зимових Олімпійських ігор. Автори порівняли економічний аспект сочинських ігор з аналогічними цифрами попередніх зимових Олімпіад і дійшли висновку, що проведення XXII зимових Олімпійських ігор 2014 р. у місті-курорті Сочі дало потужний імпульс

розвитку не тільки міста, а й усього чорноморського узбережжя Російської Федерації та вписало Сочі в літопис Олімпійських столиць і список світових спортивних центрів. Усе це не могло не відбитися також на розвитку соціально-економічної сфери м. Сочі і загалом Краснодарського краю [3, с. 37].

Раніші роботи В.І. Ковалю, Ю. Землянського, С.І. Гуськова теж присвячені проблемам економіки під час проведення Олімпійських ігор. Однак стосовно проблем використання олімпійських об'єктів після проведення ігор є не так багато робіт. Зокрема, В.М. Платонов у фундаментальній праці «Олімпійський спорт» дає всебічну оцінку використання спортивних споруджень до, під час та після проведення змагань на олімпійських аренах [4, с. 73–589].

Розвиток олімпізму у сьогоднішній як найавторитетнішої форми співробітництва міжнародного спортивного руху став стимулом у будівництві нових, досконаліших спортивних комплексів. Ю.В. Белов зазначає, що тільки для ігор Олімпіад (літо) за 100 років (з I по XXV Олімпіаду) було збудовано та реконструйовано 23 олімпійських стадіони у 21 місті, які розташовані на чотирьох континентах: Європі, Америці, Австралії й Азії [5, с. 1]. Далі автор зазначає, що практика проведення Олімпійських ігор наприкінці ХХ століття включає в себе три принципових компонента: спорт, мистецтво й екологію.

Для проведення Олімпійських ігор на високому рівні треба вирішити цілу низку містобудівних проблем з урахуванням потреб багатомільйонної «Олімпійської родини»: спортсменів, суддів, учасників фізкультурних парадів, туристів, «уболівальників», а також багатомільярдної групи телеглядачів, радіослухачів тощо. Своєчасне рішення цих проблем з урахуванням подальшого впливу на структуру й функції міського середовища становлять у сукупності феномен олімпійського міжнародного спортивного руху ХХІ століття.

Питання будівництва олімпійських об'єктів та їх використання після закінчення Олімпійських ігор є досить серйозним і актуальним.

Метою статті є здійснення наукового аналізу використання спортивних споруд після закінчення Олімпійських ігор.

Завдання дослідження:

– висвітлити теоретичні аспекти використання спортивних об'єктів після закінчення Олімпійських ігор;

– визначити основні тенденції, пов'язані з використанням спортивних споруджень після ігор.

Виклад основного матеріалу. Великою проблемою постає питання використання найбільших об'єктів, які потребують постійного і потужного фінансування для утримання споруджень у робо-

чому стані. Виникають різні рішення залежно від завдань, які ставить перед собою організаційний комітет певних Олімпійських ігор. Тут можуть бути різні форми рішень: 1) використання спортивних об'єктів за їх прямим призначенням – проведення великих міжнародних змагань, тренування спортсменів із виду спорту, для якого будувалася споруда; 2) переорієнтування спортивного стадіону чи майданчика для заходів культурного дозвілля та масового спорту; 3) повне демонування або часткове переобладнання.

Такі рішення успішно втілюють у життя найбільш розвинені країни з потужною економікою – США, Велика Британія, Японія. Наприклад, ще до проведення Олімпійських ігор у Лондоні-2012 організаційний комітет ігор заклав у проект зменшення місць для глядачів на головному стадіоні Олімпіади, в Aquatic center та ще деяких спортивних об'єктах після проведення змагань. А такі спорудження, як баскетбольна арена, спочатку побудовано модулями й після змагань ці об'єкти було розібрано та розвезено й змонтовано в кількох навчальних закладах Лондона. Вперше в сучасному олімпійському спорті довгострокове використання об'єктів олімпійської спадщини і центрального парку визначено і регламентовано до початку самих Олімпійських ігор. І таким чином, як проголосив у 2012 р. тодішній президент МОК Жак Рогге, «Лондон підвищив планку досягнень у формуванні довгострокової спадщини Олімпіади. Ми вже бачимо відчутні результати на прикладі реконструкції східного Лондона. Лондон фактично розробив готову схему роботи з олімпійською спадщиною для майбутніх олімпійських столиць».

Однак не всі столиці Олімпійських ігор готові застосовувати цей безцінний досвід використання спортивних споруд після Олімпійських ігор. Особливо ця проблема гостро стоїть перед невеликими й середніми країнами з точки зору фінансування і подальшої експлуатації спортивних об'єктів.

Так, в Афінах перед Олімпійськими іграми 2004 р. було збудовано 35 великих спортивних споруджень. На проведення ігор було витрачено, за різними підрахунками, понад 12 мільярдів доларів. Однак нині близько 80% спортивних об'єктів не використовуються або використовуються не за призначенням. Така ж ситуація склалася й після проведення ігор у Ріо-де-Жанейро. Лише на 15 з 27 олімпійських об'єктів проводилися спортивні змагання після Олімпійських ігор. Решта будівель занедбана, а їх стрімке старіння служить постійним нагадуванням про колишні плани. Навіть знаменитий стадіон Маракана був розграбований вандалами. Нині він повністю відключений від електроенергії через несплачений борг. Загалом через шість місяців після закінчення ігор у Ріо-де-Жанейро олімпійські об'єкти почали

занепадати. Нині вони виглядають ще гірше. Але трагізм ситуації полягає в тому, що жодних поліпшень не передбачається. Нещодавно на велодромі сталася пожежа, про що свідчить обвуглений дах. Була знищена частина велотреку, виготовленого з унікальної сибірської сосни [6, с. 1].

Особливо гостро ця проблема стоїть перед використанням спортивних споруд на зимових Олімпійських іграх. Як правило, зимові Ігри проводяться в малих містечках – зимових курортах. У них завжди невелика кількість жителів. А для утримання спортивних споруд після Ігор місту треба мати потужну економічну базу, якої в цих містах недостатньо.

Щодо утримання зимових спортивних об'єктів у містах – столицях зимових Олімпійських ігор є позитивні приклади, коли у подальшому вони використовуються як спортивні бази для тренувань і спортивних зборів національних команд. Це в основному зимові Олімпійські ігри, які проводилися на території США: Скво-Веллі, Лейк-Плесід та Солт-Лейк-Сіті. Наприклад, у Солт-Лейк-Сіті були збудовані не тільки високотехнологічні спортивні споруди, а й нові транспортні магістралі, прокладені сучасні комунікаційні системи. Все це сприяло підвищенню рівня життя в місті та зробило місто дуже привабливим для зимового туризму.

Крім економічних аспектів, варто зазначити, що олімпійські будівлі є об'єктами культурної спадщини відповідних міст. Так, на Олімпійських іграх 1928 р. в Амстердамі, до комплексу спортивного стадіону ввійшла ще й вежа, на якій вперше в історії Олімпійських ігор запалювався олімпійський вогонь. У 1987 р. міська влада Амстердаму оголосила про плани знесення стадіону. Однак стадіон було врятовано, коли його включили до об'єктів національного надбання. Оновлення спорудження почалося в 1996 р., і стадіон було відремонтовано та зовні реставровано в оригінальну конструкцію 1928 р. У 2007 р. площа навколо стадіону була реконструйована в рамках великого міського проекту оновлення, що охоплює всю олімпійську зону. Незважаючи на те, що прагматичні інтереси були присутніми в попередньому задумі (знести стадіон і використовувати цю територію як прибуткове місце), мерія Амстердаму проявила турботу про стадіон як про культурну спадщину міста.

Висновки і пропозиції. Говорячи про проблеми постігрового періоду використання спадщини Олімпійських ігор, варто зазначити певні аспекти. По-перше, це проблема рентабельності Ігор. Процес підготовки та проведення Олімпійських ігор вимагає величезних вкладень. Вони не можуть бути компенсованими лише за рахунок маркетингових доходів. Організатори продовжують отримувати доходи від використання

спадщини Ігор і в постігровий період. Раціонально побудована стратегія використання спадщини Ігор може сприяти подальшому припливу фінансових ресурсів. По-друге, будівництво великої кількості спортивних інфраструктурних об'єктів, необхідних для проведення Ігор, дає змогу розвиватися фізичній культурі і спорту, залучати туристів, підвищувати привабливість та розвитку території регіону.

Таким чином, на збереження і вид спортивного об'єкта після проведення Олімпійських ігор у ході історії вплинули такі фактори:

- рівень економіки в країні;
- історична пам'ять народу, його менталітет;
- дбайливе ставлення муніципальної влади до історичних об'єктів;
- баланс прагматизму й духовної складової частини у процесі винесення рішень: зберегти історичний об'єкт або на цьому місці побудувати нове, більш прибуткове спорудження;
- рівень загальної культури в країні.

Загалом дбайливе й економне використання спортивних споруд у місті – столиці Олімпійських ігор залежить від багатьох факторів, у тому числі від рівня економіки країни, рівня загальної культури і менталітету в країні. А раціонально побудована стратегія використання спадщини Ігор може сприяти подальшій появі нових фінансових ресурсів.

Список використаної літератури:

1. Платонов В.Н., Гуськов С.И. Олимпийский спорт. Киев : Олимпийская литература, 1997. Т. 2. 384 с.
2. Якименко О.Д. Основные проблемы управления наследием Олимпийских игр. *Ученые записки университета им. П.Ф. Лесгафта*. Санкт-Петербург, 2014. № 4 (110). С. 199–203.
3. Нуреев Р.М., Маркин Е.В. Модели управления и финансирования Олимпийских игр. *Общественные науки и современность*. 2014. № 6. С. 23–38.
4. Олимпийский спорт / В.Н. Платонов, С.Н. Бубка, М.М. Булатова и др.; под. ред. В.Н. Платонова. Киев : Олимпийская литература, 2009. Т. 2. 696 с.
5. Белов Ю.М. Олимпийские стадионы: их роль и значение как системообразующих факторов олимпийского движения и феномена урбанизма XX века. *Сборник трудов ученых РГАФК*. 2000. С. 82–94.
6. Сидорова Е. ФОТО: Что стало с Рио спустя год после Олимпиады. *IHODL*. 19.08.2017. URL: <https://ru.ihodl.com/lifestyle/2017-08-19/foto-chto-stalo-s-rio-spustya-god-posle-olimpiady/> (дата звернення 07.03.2020).

Kruzhylo G. The problem of sports facilities after the Olympic Games

Contemporary Olympic sport, while supporting and promoting the ideals of Olympism formulated by Pierre de Coubertin, strive to preserve its rituals, symbols and material values. Olympic facilities are the most important link that Olympic Games cannot take place without. Modern Olympic sports require high-tech facilities and equipment that are very expensive. The countries that host the Olympic Games seek how to improve the infrastructure of the city – the capital of the Olympic Games, first of all. And secondly, to find the most up-to-date version of the construction architecture and to use the most innovative technologies of the Games management. This is to improve the competition level, the level of attendance and the interest of viewers.

There are different solutions of how to use Olympic facilities after the Olympics: the use of sports facilities for their intended purpose – conducting major international competitions and training of athletes; readjustment of a sports stadium for cultural leisure, trade, exhibitions and mass sports; complete dismantling or partial rebuilding of the sports facility. Constructing a large number of sports venues requires high costs for the Olympic Games. On the other hand it's the price for a host-country physical culture and sports development, more sightseeings for tourists. Respectively the region is getting more attractive, territory's development is growing. This should ensure that sports facilities are attended to post-Games period. The problem is solved by the construction of prefabricated structures. In addition to economic aspects, it should be noted that Olympic buildings are cultural heritage sites of the respective cities.

However, the Management Committees of the Olympic Games, not all countries where the Games were held, were able to consider and preserve the precious consequence of the Olympic Games, their material heritage after the Games.

Key words: sports facilities, Olympic Games, heritage, post-Games period.